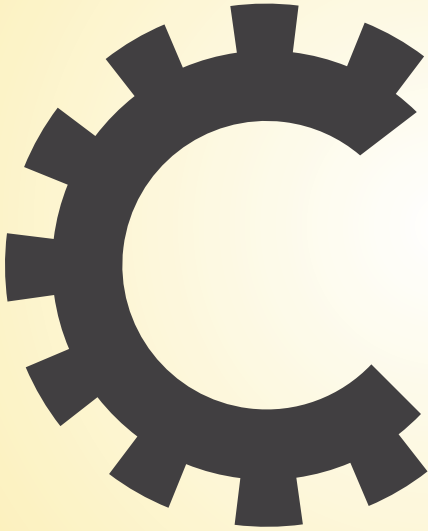

CURRENT DEBATES IN EDUCATION

VOLUME 5

O. Nejat Akfırat
Donald F. Staub
Gürkan Yavaş

CURRENT DEBATES IN **EDUCATION**

VOLUME 5

Edited By

O. Nejat Akfırat

Kocaeli University, Kocaeli/Turkey

Donald F. Staub

Bandırma Onyedı Eylöl University, Balıkesir/Turkey

Gürkan Yavaş

Kocaeli University, Kocaeli/Turkey

Current Debates in **Education**

(Edited by: *O. Nejat Akfırat, Donald F. Staub, Gürkan Yavaş*)

IJOPEC Publication Limited

CRN:10806608

615 7 Baltimore Wharf

London E14 9EY

United Kingdom

www.ijopec.co.uk

E-Mail: info@ijopoc.co.uk

Phone: (+44) 73 875 2361 (UK)

(+90) 488 217 4007 (Turkey)

Current Debates in Education

First Edition, December 2017

IJOPEC Publication No: 2017/19

ISBN: 978-1-912503-06-3

No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, transmitted in any form or by any means electronically without publisher's permission. No responsibility is accepted for the accuracy of information contained in the text, illustrations or advertisements. The opinions expressed in these chapters are not necessarily those of the editors or publisher. The publishing, scientific, ethical, and linguistic responsibilities of the chapters in this book belong to the authors.

A catalogue record for this book is available from Nielsen Book Data, British Library and Google Books.

Printed in London.

Composer:

Çelebi Şenel

Cover Illustrators designed by Kasım Ertürk

Contents

Summary.....	1
Education- Introduction	3
1. THE EFFECTS OF AN INFORMATIVE-PSYCHOLOGICAL COUNSELING PROGRAM FOR FAMILIES OF CHILDREN WITH AUTISM ON THE DEPRESSION AND SELF ESTEEM LEVELS OF PARENTS.....	7
<i>Alev Gırlı</i>	
2. THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF PERCEPTIONS, LOCUS OF CONTROL AND SOCIAL ANXIETY LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS.....	27
<i>Çare Sertelin Mercan</i>	
3. CULTURAL INTELLIGENCE: IT'S RELATION WITH DEMOGRAPHIC VARIABLES AND CAREER DECISION OF STUDENTS	41
<i>Erdinç Ballı</i>	
4. LİSE ÖĞRENCİLERİNİN "ÜNİVERSİTE SINAVI" KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ / EXAMINATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS RELATED TO CONCEPT OF "UNIVERSITY EXAM".....	63
<i>F.Abide Güngör Aytar - Büşra Kurtuluş Karataş</i>	
5. PUSH-OUT OR DROPOUT? A GROUNDED THEORY ON ADOLESCENT SCHOOL DETACHMENT.....	81
<i>Naif Ergün - Ilkay Demir</i>	
6. İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK HAZIRLANAN YAŞAM BECERİLERİ GELİŞTİRME PROGRAMININ EYLEM ARAŞTIRMASI YÖNTEMİYLE REVİZE EDİLEREK YENİDEN UYGULANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ / REEVALUATION AND REAPPY OF THE LIFE SKILLS PROGRAM PREPARED FOR THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS BY THE METHOD OF ACTION RESEARCH	103
<i>O. Nejat Akfırat - Alper Çubadaroğlu - Yıldız Öztan Ulusoy</i>	
7. DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞUNDA AİLEİÇİ SORUNLAR VE ÖZEL EĞİTİM DESTEĞİ / INTRA-FAMILY PROBLEMS AND SPECIAL EDUCATION SUPPORT IN DEHB.....	129
<i>Cahit Nuri</i>	
8. INFORMATION SERVICES PROVIDED BY ASSISTIVE TECHNOLOGIES FOR SIGHT-DISABLED USERS.....	143
<i>Leyla Kanik - Tubanur Büyükçolpan</i>	
9. LIBRARY AND INFORMATION SERVICES FOR DISADVANTAGED GROUPS.....	159
<i>Leyla Kanik - Tubanur Büyükçolpan</i>	

10. CLASSROOM TEACHERS' OPINIONS REGARDING EDUCATIONAL PRACTICES THROUGH INTEGRATION IN SPECIAL EDUCATION	171
<i>Osman Aktan</i>	
11. BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MESLEKİ KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ) EXAMINATION OF OCCUPATIONAL ANXIETY LEVELS OF PHYSICAL EDUCATION TEACHER CANDIDATES (KOCAELI UNIVERSITY EXAMPLE)	189
<i>Ahmet Gönener - Kenan Sivrikaya</i>	
12. TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ ELEŞTİREL DÜŞÜNMEYE YÖNELİK YAKLAŞIMLARI / APPROACHES OF HISTORY TEACHER CANDIDATES TOWARDS CRITICAL THINKING ...	199
<i>Aslı Avcı Akçalı</i>	
13. ONLINE TRAINING FOR THE TEACHERS A CASE STUDY IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....	217
<i>Cvetko Andreeski</i>	
14. ÖĞRETMEN ADAYLARININ GELECEĞİN EĞİTİM SİSTEMLERİNE İLİŞKİN ALGILARI / THE PERCEPTIONS OF PROSPECTIVE TEACHERS ON EDUCATIONAL SYSTEMS OF THE FUTURE	235
<i>Faruk Öztürk - Duygu Saniye Öztürk</i>	
15. THE KNOWLEDGE LEVELS OF TEACHER CANDIDATES ABOUT FIRST AID	253
<i>Ümit İzgi Onbaşılı</i>	
16. THE IMPLICATIONS OF GLOBAL FORCES ON TEACHER'S WORK A CASE FOR TURKEY	261
<i>Fatma N. Gumus</i>	
17. TEACHING PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE IN KAZAKHSTAN'S HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	281
<i>Aigul Kassenova - Natalya Ustelimova - Zhannat Sagimbayeva</i>	
18. 2017 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA VE ORTAOKUL TÜRKÇE 5. SINIF DERS KİTABINDA ÖZETLEME BECERİSİ.....	293
<i>Dilek Fidan - Şenel Gerçek</i>	
19. GÖZ İZLEME TEKNİKLERİNİ KULLANARAK ÖĞRENCİLERİN ELEKTRONİK İÇERİKLER İLE ETKİLEŞİMİNİN ARAŞTIRILMASI / INVESTIGATING THE READING AND LEARNING STYLES OF STUDENTS IN INTERACTING ELECTRONIC BOOKS USING EYE TRACKING TECHNIQUES	311
<i>Dursun Akaslan - Mustafa Alpsülün</i>	
20. SOSYAL İNŞACI YAKLAŞIM BAĞLAMINDA ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ ETKİLEŞİMİNİN NİTEL BİR İNCELEMESİ / A QUALITATIVE ANALYSIS OF TEACHER-STUDENT INTERACTION FROM SOCIAL CONSTRUCTIONIST PERSPECTIVE	335
<i>Gamze İnan Kaya</i>	

21. EDEBİYAT ÖĞRETİMİNDE EDEBİ TÜRLER SORUNU: BİYOGRAFİ TÜRÜNÜN ÖĞRETİM SÜRECİYLE İLGİLİ BİR TARTIŞMA / THE ISSUE OF LITERARY GENRE IN LITERATURE TEACHING: A DISCUSSION ON TEACHING PROCESS OF 'BIOGRAPHY'	355
<i>Gürkan Yavaş</i>	
22. USING PREDICT-DO-OBSERVE-EXPLAIN STRATEGY TO ENHANCE CONCEPTUAL UNDERSTANDING OF ELECTRIC CIRCUITS FOR VOCATIONAL LEARNERS	383
<i>Parında Phanphech - Tanes Tanitteerapan</i>	
23. TABLET BİLGİSAYARLAR İÇİN HAZIRLANAN DERS İÇERİKLERİNDE ÖZGÜN TASARIMIN ÖNEMİ: ANİMASYON EĞİTİMİ ÖRNEĞİ / THE IMPORTANCE OF ORIGINAL DESIGN IN COURSE CONTENTS PREPARED FOR TABLET COMPUTERS: AN EXAMPLE OF ANIMATION EDUCATION	395
<i>Semih Delil</i>	
24. ÖYKÜ TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMININ SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ / STORY-BASED LEARNING APPROACH IN SOCIAL STUDIES TEACHER AND STUDENT OPINIONS ON THE USE	413
<i>Zafer Çakmak - Süleyman Aslan - Birol Bulut</i>	
25. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ KONULARI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ / SOCIAL STUDIES TEACHERS' IDEAS ABOUT HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY ISSUES	435
<i>Abmet Utku Özensoy - Cengiz Taşkıran</i>	
26. FUZZY CATEGORICAL DATA THROUGH STRUCTURAL EQUALITY MODEL AND ITS COMPARISON OF WLSMV AND WLSMV ESTIMATION METHODS USED IN ESTIMATION	453
<i>Cengiz Gazeloğlu - Lecturer Engin Aytekin - Eren Erkiş</i>	
27. BİR EBEVEYN PRATİĞİ OLARAK 'SHARENTING'	471
<i>Gamze İnan Kaya - Umut Kaya</i>	
28. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ / EXAMINING CANDIDATE SOCIAL STUDIES TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS CONTEMPORARY WORLD ISSUES	485
<i>Görkem Avcı - Nevzat Gümüş</i>	
29. ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE GÖRE "MÜLTECİ" / ACCORDING TO SECONDARY SCHOOL STUDENTS, THE CONCEPT OF REFUGEE	507
<i>Nazike Karagözoğlu</i>	
30. YELKEN MİLLİ TAKIM SPORCULARININ MİLLİ TAKIM VE KULÜP ANTRENÖR DAVRANIŞLARINI DEĞERLENDİRMESİ / EVALUATION OF SAILING CLUB COACHES AND SAILING NATIONAL TEAM COACHES' BEHAVIOR BY SAILING NATIONAL TEAM ATHLETES.....	529
<i>Utku Gönener - Ozan Yılmaz</i>	

Current Debates in Social Sciences Series Scientific Scientific Committee

Abdunnur Yıldız

Fırat University

Adam Safronijevic

University of Belgrade

Alfredo Saad-Filho

University of London

Ali Osman Öztürk

N. Erbakan University

Anastasia P. Valavanidou

Ministry of Culture

Aslı Yüksel Mermod

Marmara University

Atila Göktürk

Dokuz Eylül University

Ayşe Cebeci

Harran University

Başar Soydan

Marmara University

Bige Aşkun Yıldırım

Marmara University

Birgit Mahnkopf

B. School of Econ. & Law

Bora Erdağı

Kocaeli University

C. Alberto Dondona

IRES Piemonte

Dallen J. Timothy

Arizona State University

Derman Küçükaltan

Istanbul Arel University

Devrim Dumludağ

Marmara University

Dibyesh Anand

University of Westminster

Donald F. Staub

B. Onyedı Eylül University

Dursun Zengin

Ankara University

Ensar Yılmaz

Yıldız Technical University

Erhan Aslanoğlu

Piri Reis University

Ergün Serindağ

Çukurova University

Erich Kirchler

University of Vienna

Erika Torres Godinez

UNAM México

Erinç Yeldan

Bilkent University

Erol Turan

Kastamonu University

Eyyup Yaraş

Selcuk University

Farhang Morady

University of Westminster

Fatih Tepebaşı

N. Erbakan University

Fikret Şenses

METU

Friederick Nixon

Manchester University

Georgios Katsangelos

University of Thessaloniki

Gülçin Taşkıran

Gaziosmanpaşa University

H. Gülçin Beken

Gümüşhane University

Hakan Kapucu

Kocaeli University

Hakan Öniz

Selçuk University

Hatice Sözer

İ. Technical University

Hayri Kozanoğlu

K.Altınbaş University

Hilal Yıldız

Kocaeli University

Hun Joo Park

KDI School of P.Policy&M.

İnci User

Acıbadem University

İzzettin Önder

Istanbul University

Joachim Becker

WU Vienna University

Julia Nentwich

University of St. Gallen

Julienne Brabet

University Paris-Est Créteil

Kaoru Natsuda

R. Asia Pacific University

Kemal Yakut

Anadolu University

Ljiljana Markovic

University of Belgrade

Mahmut Tekçe

Marmara University

Mehmet Okan Taşar

Selçuk University

Melih Özçalık

Celal Bayar University

Michalle Mor Barak

University of S. California

Mike O'Donnell

University of Westminster

Milenko Popovic

Mediterranean University

Muhammet Koçak

Gazi University

Mukadder Seyhan Yücel

Trakya University

Murat Demir

Harran University

Murat Donduran

Yıldız Technical University

Murat Gümüş

Batman University

Murat Şeker

İstanbul University

M. Mustafa Erdoğan

Marmara University

Naciye Tuba Yılmaz

Marmara University

Nadir Eroğlu

Marmara University

Nihal Ş. Pınarcıoğlu

Batman University

Nurit Zaidman

University of the Negev

Olivia Kyriakidou

University of Athens

Óscar Navajas Corral

Universidad de Alcalá

Osman Küçükahmetoğlu

Marmara University

Oxana Karnaukhova

S. Federal University

Örgen Uğurlu

Kocaeli University

Özlem Ergüt

Marmara University

Paul Zarembka

New York University

Peter C. Young

University of St Thomas

Peter Davis

Newcastle University

Salvatore Capasso

University of N. Parthenope

Savaş Çevik

Selçuk University

Seçil Paçacı Elitok

Michigan University

Sena Durguner

University of S. California

Sevda Mutlu Akar

B. Onyedi Eylül University

Sevinç Güler Özçalık

Dokuz Eylül University

Sinan Alçın

Kültür University

Süleyman Karaçor

Selçuk University

Şenel Gerçek

Kocaeli University

Şükrü Aslan

MSGs University

Tahit Balcı

Çukurova University

Targan Ünal

Okan University

Thankom Gopinath Arun

University of Essex

Turgay Berksoy

Marmara University

Umut Balcı

Batman University

Yılmaz Kılıçaslan

Anadolu University

Summary

Our lives and societies are being transformed at an incredible rate; technology and the rapid pace at which information is being generated is impacting the way that we work, relax, and overall choose to lead our lives. The rise of 3-D printing, the bitcoin, and the autonomous vehicle are painting an exciting picture for our futures. Yet, this is a picture that fewer and fewer will be able to view. Societal gaps, driven in large part by fundamental changes in education systems, technologies, and methodologies are advantaging a relative few while leaving many more lacking. This volume – a compilation of papers presented at the 2017 Current Debates in Social Sciences – brings to light issues of challenge identification and solution exploration at this 6th international meeting. Main themes addressed in this text include: Psychological Guidance and Counseling, Special Education, Teacher Preparation, Teaching Methods and Approaches, and Voices on education and social issues.

PREFACE

28

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ EXAMINING CANDIDATE SOCIAL STUDIES TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS CONTEMPORARY WORLD ISSUES

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

Özet

Bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutum ve yaklaşımlarını çeşitli değişkenlere (öğretmen adaylarının cinsiyeti, sınıfı, yaşı ve sosyo-kültürel-ekonomik durumları) göre farklılaştırıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; 2017-2018 güz eğitim-öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu” ve “Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama (X), standart sapma (SS) değerleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Öğretmen adaylarının Dünya sorunlarına yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olduğu, yaşanan olaylara son derece duyarlı oldukları fakat çözüme katılım açısından ise duyarlı olmadıkları söylenebilir. Yani öğretmen adayları, günümüz dünya sorunlarının farkında olmakla birlikte, bu sorunların tartışılmasına veya sorunların bertarafı için bir sivil toplum kuruluşunda çalışmaya katılım konusunda isteksizdirler. Bu durum öğretmen adaylarının sorunlarla mücadele ve sorunları çözme konusunda nasıl eyleme geçileceği konusunda bilgi eksikliğinin göster-

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

gesidir. Ayrıca günümüz dünya sorunları dersini alan / almakta olan 4. sınıf öğretmen adaylarının ortalamaları, bir alt boyut hariç diğer alt boyutlarda ve genel ortalamada 1., 2. ve 3. sınıflardan daha yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Günümüz Dünya Sorunları, Tutum, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları.*

Abstract

This study was carried out in order to determine candidate social studies teachers' attitudes towards the contemporary world issues. In this study, a descriptive survey model was used to determine whether the attitudes and approaches of candidate social studies teachers to contemporary world issues differ according to various variables (gender, class, age and socioeconomic status of candidate teachers. The research group of the study constitutes the students of Dokuz Eylül University Social Sciences Teaching in fall 2017-2018 school year. "The Personal Information Form" and the Attitude Scale Intended for Contemporary World Issues" will be used to collect the data. The analysis of the research data was analyzed by using independent t-test, one-way variance analysis (ANOVA), percent (%), frequency (f), arithmetic mean (X), standard deviation (SS) values. As a result of the research, it can be said that the teacher candidates have high levels of anxiety about world problems, they are profoundly sensitive to the events happening, but they are unconcerned to come to the solution. That is, teacher candidates are aware of today's world problems and are reluctant to participate in discussing these issues or working in a non-governmental organization for the elimination of their problems. This is an indication of the lack of information about how teacher candidates can deal with problems and how to deal with them. Moreover, it is ascertained that the grade-point averages of the 4th grade teacher candidates who are taking or taken the course of today's world problems are higher than the 1st, 2nd and 3rd grade candidates in general averages and in the other sub-dimensions except for a sub-dimension.

Key Words: *Contemporary World Issues, Attitude, Candidate Social Studies Teachers.*

Giriş

Dünyanın kendi kendine sorun çıkarmayacağı, Doğal çevre ile ilgili sorunlar dâhil tüm sorunlar, üzerinde yaşayan insanlar tarafından ortaya çıkarıldığı bir gerçektir. Diğer canlılardan daha üstün olarak yaşayan insan, üstün olmasına rağmen, kendisi başlı başına bir sorunlar yumağıdır (Özey, 2001). "Küçülen dünyanın büyüyen insanı", etkin alan hakimiyetiyle birlikte (Özgen, 2012) doğal dengeyi bozmuştur.

Dünya, küresel sorunların homojenleşmesi ve bütün insanlığı etkilemesi bakımından ilginç bir tarihsel döngü içerisinde bulunmaktadır. Hızlı nüfus artışı, ekonomik krizler, terör olayları, mülteci sorunu, enerji ve su sorunu, küresel iklim değişimi, medya ve iletişim, açlık ve yoksulluk, ırkçılık gibi sorunların etkisi öyle güçlenmiştir ki; devletlerin iflas etmesine, var olan sorunu çözme ve yönetme konusunda çaresiz kalmasına ve krizlerin ef-sanevi ortamına sürüklenmesine yol açmıştır (Yazıcı ve Arıbaş, 2011).

İnsanoğlu dünya üzerinde var olduğu zamandan günümüze kadar, yaşadığı dünya üzerinde, daha rahat yaşam şartları sağlayabilmek için yaşadığı çevrede önemli değişiklikler yapmaktadır. Dünya üzerinde yapılan bu değişikliklerin büyük bir kısmı, dünyanın doğal dengesini bozuyor ve sorunlar ortaya çıkarıyor. Günümüz dünya sorunları, dünyayı ve dünya üzerindeki canlı hayatı olumsuz yönde etkileyen olaylardır (Özey, 2001). Bu olayların en önemlileri arasında; hızlı nüfus artışı, mülteci sorunu, terör olayları, açlık ve yoksulluk, doğal afetler ve çevre sorunları, uluslararası sular sorunu, eğitim sorunu, kadın sorunları, engellilerin sorunları, küresel enerji sorunu, sağlık sorunları, temel insan hakları sorunu, medya ve iletişim sorunları, tarım kaynaklı sorunlar, inancaşal farklılıklardan kaynaklanan sorunlar, işsizlik sorunu vb. yer almaktadır (Demirkaya, 2016).

Dünyayı ve tüm insanlığın geleceğini ilgilendiren sorunlara karşı duyarlılık çok büyük önem arz ettiğinden (Demirkaya, 2016) dünya sorunlarının önlenmesi ve çözümü noktasında sorumlu tavır ve davranış gösteren bilinçli bireyler yetiştirmek ancak bu konuda verilecek eğitimle gerçekleşebilecektir (Aydın ve Kaya'dan aktaran Özmen, 2015). Günümüz dünya sorunları eğitiminin temel hedefleri olarak; kritik düşünme ve analiz yeteneği kazandırma, bakış açısını genişletme, değiştirme ya da çoklu bakış açıları kazandırma, olumsuz önyargı ve kalıpları yıkmaya, kültürlerarası iletişim becerisi geliştirme, ekip çalışması ve işbirliğini sağlama, empati geliştirme, aktif dinleyici olabilme ve başkalarının görüşlerine saygı duymayı öğrenme, girişkenlik yeteneği kazanma, karmaşık-çelişkili-belirsiz durumlarla başa çıkabilme, tartışmaları idare edebilme, yaratıcılığı geliştirme, araştırma yapabilme, karar verme, medyanın farkında olma ve farklı değerlendirmeleri izleme, bilimsel-akılcı ve modern teknolojiye destek alma, sosyal sorumluluk sahibi olma, vizyon geliştirme, dayanışmaya açık olma, yeryüzünü bir bütün olarak algılama, doğayı ve doğal kaynakları koruma bilinci geliştirme, sorunların çözümünde aktif katılım sağlama sayılabilir (Global Education Programme of the North-South Centre of the Council of Europe aktaran Yazıcı, 2013). Ayrıca, Uluslararası arenada dünyanın karşı karşıya kaldığı güncel sorunların

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

çeşitlerini ve yapılarını tanıtmak, bu sorunların insan-çevre üzerindeki etkileri hakkında farkındalık yaratmak, küresel bağlamda Türkiye ve Dünya için farklı sorunların değerlendirilmelerini ortaya koymak ve güncel sorunlara siyasi, ekonomik, kültürel, toplumsal, insani ve çevresel boyutlara odaklanan alternatif yaklaşımlar ile yeni bir perspektif katmak günümüz dünya sorunları eğitiminin hedefleri arasında yer almaktadır.

Bilim ve Teknoloji sayesinde iletişimin hızlı bir şekilde sağlandığı günümüzde, ulusların yaşadığı pek çok sorun evrensel boyuta taşınmış küresel sorun haline gelmiştir. Büyük kitleleri ilgilendiren bu önemli sorunların çözülmesi için bir dünya vatandaşı olarak hareket etmek, ortak kararlar almak ve uluslararası işbirliği yapmak gerekmektedir. Çözüme ortak olma yolunda ihtiyaç duyulan bilincin kazandırılması için, okullarda verilen eğitim ve öğretim büyük etkiye sahiptir (Yazıcı, 2013). Günümüz dünya sorunlarının çözümünde eğitimin başrol oynayacağı düşünüldüğünde, özellikle ilkokul ve ortaokul sosyal bilgiler dersi kapsamında bu eğitimin verilmesi önemli görülmektedir. Bu bağlamda “Günümüz Dünya Sorunları” başlığı altında sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında da 2 kredi ders olarak okutulmaktadır. Öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi de hem okutulan derslerin etkililiği hem de toplumun öncüleri olarak öğretmen adaylarımızın bu sorunlara ilişkin bakış açılarının ortaya konması açısından önem arz etmektedir (Kılıçoğlu, Karakuş ve Öztürk, 2012).

İdeal sosyal bilgiler öğretmen adayından, dünya olaylarını ve sorunlarını geniş mekânsal ölçekte analiz edebilecek, yerel ve genel yönetsel uygulamaların sonuçlarının mekânsallığı hakkında düşünceler geliştirebilecek, günümüzdeki olayların birbirleriyle bağlantıları hakkında haberdar olabilecek, öğrendikleri ile gerçek dünyanın olayları üzerinde pratik ve çözümsel düşünebilecek yeterliliklere sahip olması beklenmektedir. Ayrıca öğretmen adayı, güncel dünya sorunlarının etkisinin nasıl azaltılabileceğini, bu sorunlara nasıl çözüm bulunabileceğini araştırmalı ve bu sorunların geçmişteki hangi sebeplerden kaynaklandığını tespit edebilmeli, geleceğe yönelik tahminlerde bulunabilmeli, bu tahminlerin gelecekte yol açabilecekleri yeni oluşumlar, ekonomik, sosyal, toplumsal boyutları ile ele alabilmelidir.

Ülkemizde öğretmen veya öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına ilişkin sahip oldukları algı, bilgi, tutum ve düşüncelerinin tespitine yönelik; Kılıçoğlu, Karakuş ve Öztürk (2012)'nin eğitim fakültesinde öğrenim gören farklı lisans programlarındaki öğretmen adaylarının algılarından yararlanılarak geliştirdikleri tutum ölçeği çalışması, Yazıcı (2013)'nin ortaöğretim öğrencilerinin günümüz dünya sorunlarına ilişkin tutum

düzeylerinin tespiti çalışması ve Öztaşkın (2014)'in barışa yönelik tutumlar ile günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlar arasındaki ilişkinin incelenildiği ve son olarak Özmen (2015)'in öğretmen adaylarının zihin haritalarına yansıyan günümüz dünya sorunlarına ilişkin tespitinin yapıldığı güncel bir çalışma mevcuttur.

Özel bağlamda Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretmen adayları; farklı yerleşim alanlarından (kırsal-kentsel) gelmektedirler. Doğal olarak farklı düşünce ve dünya görüşüne sahip öğretmen adayları, farklı kültürleri yansıtmaktadırlar. Ayrıca bu öğretmen adaylarının ailelerinin eğitim seviyeleri farklılıklar göstermekte olup geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Öğretmen adaylarının üniversite öğrenimleri boyunca dünya sorunlarına dair alacakları eğitim ve edindikleri bilgi, beceri, tutum ve değerler daha sonraki toplumsal ve mesleki yaşamlarında, özellikle eğitim ortamının hedef kişisi olan öğrencilerin dünya sorunlarına dair olumlu tutum ve davranış edinmelerinde doğrudan etkili olacaktır. Dolayısıyla, gelecekte dünya sorunlarına karşı ne derece duyarlı bireyler yetiştireceklerini öngörmesi açısından, öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri sırasında dünya sorunlarına dair bilgilerinin araştırılarak eksiklik ve yetersizliklerinin belirlenmesi ve lisans derslerinin buna göre yeniden düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır (Doğan'dan aktaran Özmen, 2015). Öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları; cinsiyetlerine, sınıflarına, yaşlarına, ailelerin gelir düzeyine, gazete okuma durumlarına, internet kullanma sürelerine ve televizyon programı tercihlerine göre farklılıklar gösterecektir hipotezinden hareketle öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından analizini yapmak araştırmanın konusunu teşkil etmektedir.

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarını belirlemek ve çeşitli değişkenlere (öğretmen adaylarının cinsiyeti, sınıfı, yaşı ve sosyo-kültürel-ekonomik durumları) göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Belirlenen amaç çerçevesinde çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının;

1. Günümüz dünya sorunlarına yönelik genel tutumları nasıldır?
2. Cinsiyetlerine göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

3. Sınıflarına göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Yaşlarına göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ailelerinin ortalama aylık gelirlerine göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Gazete okuyup okumama durumlarına göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. İnternet kullanma sürelerine göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Televizyon programı tercihine göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, günümüz dünya sorunlarına ilişkin öğretmen adaylarının tutumlarını tespit etmeyi amaçladığı için, betimsel tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan durum, kişi ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaktadır (Karasar, 2014). Bu çalışmada nicel veri toplama analiz yöntem ve teknikleri benimsenmiştir.

Araştırma grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu, 2017-2018 güz eğitim-öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalında öğrenim gören gönüllü olarak araştırmaya katılan 180'i erkek, 151'i kız 331 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Tablo1: Araştırma grubuna ait bilgiler

	Demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet	Erkek	180	54.4
	Kız	151	45.6
Sınıf	1.Sınıf	78	23.6
	2.Sınıf	78	23.6
	3.Sınıf	83	25.1
	4.Sınıf	92	27.8
Yaş	17-20	142	42.9
	21-25	175	52.9
	26 ve üstü	14	4.2
Ailenin ortalama aylık geliri	1400 ve altı	116	35.0
	1400-3000	154	46.5
	3000 ve üstü	61	18.4
Gazete okuma durumu	Okuyan	83	25.1
	Okumayan	248	74.9
İnternet kullanma süresi	1-2 saat	91	27.5
	2-3 saat	108	32.6
	3-4 saat	67	20.2
	4 saat üzeri	65	19.6
Televizyon programı tercihi	Dizi	121	36.6
	Haber	133	40.2
	Tartışma-Açık oturum	24	7.3
	Belgesel programı	41	12.4
	Diğer(Sabah, Dini, Magazin)	12	3.6

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, “*Kişisel Bilgi Formu*” ve *Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği* ‘ kullanılmıştır.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda öğretmen adaylarının cinsiyeti, sınıfı, yaşı ve sosyo-ekonomik-kültürel durumlarını sorgulayan maddeler yer almaktadır.

Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği: Çalışmada veri toplamak amacıyla Kılıçoğlu, Karakuş ve Öztürk (2012) tarafından geliştirilen “Günümüz Dünya Sorunları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde alanyazın taraması yapılmış ve uzman görüşlerden de yararlanılarak 45 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerin karşısına, beşli likert dereceli seçenekler yerleştirilmiştir. Bu seçenekler; “(1) kesinlikle katılmıyorum”, “(2) katılmıyorum”, (3) kararsızım”, “(4) katılıyorum” ve “(5) kesinlikle katılıyorum” şeklinde düzenlenmiş ve puanlanmıştır. Ölçeğin geçerliğini belirlemek üzere; açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, madde ayırt edicilik güçleri hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek üzere ise iç tutarlılık düzeyi hesaplanmıştır. Son hali ile 24 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0,936; Bartlett Testi değerlerinin $\chi^2=4721,614$; $sd=276$; $p<0,001$ olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=.930$; KMO değeri .932; Bartlett Testi değerleri $\chi^2=5184,384$ olarak belirlenmiştir.

Veri Analizi

Verilerin analizinde SPSS 23.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan araçlar katılımcılara 2017-2018 eğitim-öğretim yılında (güz), dağıtılmış, uygulanmış ve toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde “cinsiyet ve gazete okuma” değişkenlerine göre öğretmen adaylarının tutumlarındaki farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi, “sınıf, yaş, aile gelir düzeyi, internet kullanma süresi, televizyon programı tercihi” değişkenlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılan günümüz dünya sorunlarına yönelik tutum ölçeğinden elde edilen bulgular ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Genel Sonuçlar

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının madde bazındaki puanlara ait frekansları, yüzde değerleri Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Frekans, Yüzde Değerleri

	BOYUTLAR	ÖNERMELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	KAYGI	Afrika'daki aç insanların durumuna üzülüyorum.	4	1.2	3	.9	3	.9	59	17.8	262	79.2
2		Dünyada kız çocuklarının şiddet görüyor olması beni üzüyor.	7	2.1	1	.3	1	.3	34	10.3	288	87.0
3		Dünyada açlık çeken insanların artmasından dolayı endişeleniyorum.	5	1.5	2	.6	4	1.2	61	18.4	259	78.2
4		Çöpten topladıkları yiyeceklerle karınlarını doyuran insanların durumuna üzülüyorum.	6	1.8	3	.9	5	1.5	48	14.5	269	81.3
5		Ormanların azalması beni endişelendiriyor.	6	1.8	2	.6	5	1.5	48	14.5	270	81.6
6		Dünyada yaşanan kıtlık sorunu için bir şeyler yapmak isterim.	4	1.2	4	1.2	20	6.0	112	33.8	191	57.7
7		İçme sularının kirleniyor olmasından dolayı kendimi kötü hissediyorum.	5	1.5	5	1.5	13	3.9	100	30.2	208	62.8
8		Terörün bütün insanlığın sorunu olduğuna inanıyorum.	13	3.9	6	1.8	17	5.1	47	14.2	248	74.9
9		Dünyayı ilgilendiren sorunlarda ülkelerin birlik olamamasının üzücü bir durum olduğunu düşünüyorum.	9	2.7	3	.9	15	4.5	79	23.9	225	68.0
10	ÇEVRESEL SORUNLARA DUYARLILIK	Karbon içerikli yakıtların kullanılması beni rahatsız ediyor.	7	2.1	9	2.7	35	10.6	126	38.1	154	46.5
11		Doğal çevrenin kirlenmesinden dolayı hastalıkların artacağına inanıyorum.	5	1.5	4	1.2	4	1.2	88	26.6	230	69.5
12		Tıbbi atıkların bir şekilde bertaraf edilmesi beni mutlu eder.	12	3.6	3	.9	19	5.7	102	30.8	195	58.9
13		Çevre sorunlarının engellenebilmesi için ağır cezai yaptırımlar konulmasını isterim.	10	3.0	9	2.7	30	9.1	92	27.8	190	57.4
14		Toprak kirliliğinin gelecekte gıda sıkıntısına yol açacağına inanıyorum.	9	2.7	4	1.2	9	2.7	94	28.4	215	65.0

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ
DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

15	BEŞERİ SORUNLARA DUYARLILIK	Dünyadaki şehirlerin aşırı büyümesinin sorunları daha da çözülemez hale getirdiğine inanıyorum.	14	4.2	16	4.8	37	11.2	99	29.9	165	49.8
16		Dünyadaki açlık sorununun, ülkeler arasındaki kaynak paylaşımının adaletsiz olmasından dolayı olduğunu düşünüyorum.	8	2.4	12	3.6	21	6.3	75	22.7	215	65.0
17		Küreselleşmenin insanlık açısından tehdit olduğuna inanıyorum.	14	4.2	19	5.7	61	18.4	81	24.5	156	47.1
18		Dünya nüfusunun belli ülke ve bölgelerde aşırı toplanmasının bir sorun olduğuna inanıyorum.	4	1.2	17	5.1	42	12.7	111	33.5	157	47.4
19	ÇÖZÜME KATILIM	Alternatif enerji kaynaklarına geçilmesi için bir sivil toplum kuruluşuna üye olmak isterim.	13	3.9	15	4.5	80	24.2	108	32.6	115	34.7
20		Çevremdeki toplumsal sorunlarla ilgili sivil toplum kuruluşlarında görev almak isterim.	12	3.6	14	4.2	67	20.2	122	36.9	116	35.0
21		Hava kirliliğinin engellenmesi için çalışma yürüten sivil toplum kuruluşlarında görev almak isterim.	12	3.6	14	4.2	75	22.7	120	36.3	110	33.2
22		Günümüz dünya sorunları konusunda düzenlenecek toplantı, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılmaya özen gösteririm.	10	3.0	21	6.3	80	24.2	121	36.6	99	29.9
23		Dünya sorunlarıyla ilgili yetkili bir konumda olmak isterim.	9	2.7	16	4.8	65	19.6	116	35.0	125	37.8
24	Dünyada din ve mezhep çatışmalarının önlenmesi çalışmalarına katılmak isterim.	8	2.4	15	4.5	50	15.1	92	27.8	166	50.2	

Tablo 2'de görüldüğü üzere;

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik *en fazla katıldıkları* üç madde aşağıdaki gibidir.

- 1.Dünyada kız çocuklarının şiddet görüyor olması beni üzüyor (n=288).
- 2.Ormanların azalması beni endişelendiriyor (n=270).
- 3.Çöpten topladıkları yiyeceklerle karınlarını doyuran insanların durumuna üzülüyorum (n=269).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik *en az katıldıkları* üç madde aşağıdaki gibidir.

- 1.Günümüz dünya sorunları konusunda düzenlenecek toplantı, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılmaya özen gösteririm (n=99).

2.Hava kirliliğinin engellenmesi için çalışma yürüten sivil toplum kuruluşlarında görev almak isterim (n=110).

3.Alternatif enerji kaynaklarına geçilmesi için bir sivil toplum kuruluşuna üye olmak isterim (n=115).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik **kararsız** kaldıkları üç madde aşağıdaki gibidir.

1.Günümüz dünya sorunları konusunda düzenlenecek toplantı, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılmaya özen gösteririm (n=80).

Alternatif enerji kaynaklarına geçilmesi için bir sivil toplum kuruluşuna üye olmak isterim (n=80).

2.Hava kirliliğinin engellenmesi için çalışma yürüten sivil toplum kuruluşlarında görev almak isterim (n=75).

3.Çevremdeki toplumsal sorunlarla ilgili sivil toplum kuruluşlarında görev almak isterim (n=67).

Özetlemek gerekirse, öğretmen adaylarının şiddet, ormanların yok olması ve açlık sorunu ile ilgili kaygılarının yüksek olduğu, günümüz dünya sorunlarına yönelik girişimde bulunma veya çözüme katılım ile ilgili tutum düzeylerinin düşük ve kararsız oldukları sonucuna varılabilir. Öğretmen adaylarının genel itibariyle günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının kaygı boyutunun çok yüksek olduğu, duyarlılık ve çözüme katkı sağlama boyutunun ise düşük olduğu görülmektedir. Yani öğrencilerin bu sorunlarla ilgili kaygı duydukları fakat sorunun çözümü için herhangi bir girişimde bulunmadıkları/bulunmayacakları görüşüne varılabilir.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ
DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	p
Kaygı	Erkek	180	41.10	6.33	-2.419	.016
	Kadın	151	42.52	3.82		
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	Erkek	180	16.72	3.43	-.856	.392
	Kadın	151	17.01	2.43		
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	Erkek	180	21.80	3.54	-1.962	.051
	Kadın	151	22.48	2.55		
Çözümü Katılım	Erkek	180	23.50	5.72	-1.162	.246
	Kadın	151	24.14	4.06		
Genel	Erkek	180	103,10	15,44	-2.051	.041
	Kadın	151	106,15	10,19		

Tablo 3 'de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık, çözüme katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar *t*-testi sonucunda, kaygı alt boyutu ($p=.016$) ve genel ortalama kadın öğretmen adaylarının lehine farklılaştığı ($p=.041$), diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sınıf Değişkenine Göre Analizi

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	S	F	p	Fark
Kaygı	1. Sınıf	78	41.64	5.28	.659	.578	
	2. Sınıf	78	41.58	5.95			
	3. Sınıf	83	41.28	6.17			
	4. Sınıf	92	42.38	3.98			
	Toplam	331	41.74	5.36			
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	1. Sınıf	78	16.74	3.28	2.399	.068	
	2. Sınıf	78	16.39	3.36			
	3. Sınıf	83	16.63	3.14			
	4. Sınıf	92	17,54	2.18			
	Toplam	331	16,85	3.01			
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	1. Sınıf	78	22,07	3.25	.955	.414	
	2. Sınıf	78	22,06	3.10			
	3. Sınıf	83	21,73	3.61			
	4. Sınıf	92	22,53	2.57			
	Toplam	331	22,11	3.14			
Çözüm Katılım	1. Sınıf	78	23,66	5.03	2.793	.040	1.sınıf-4.sınıf
	2. Sınıf	78	22,69	5.67			
	3. Sınıf	83	23.72	4.81			
	4. Sınıf	92	24.90	4.48			
	Toplam	331	23.79	5.03			
Genel	1.Sınıf	78	104.12	13.63	2.081	.103	
	2.Sınıf	78	102.74	14.70			
	3.Sınıf	83	103.38	14.73			
	4.Sınıf	92	107.35	10.02			
	Toplam	331	104.51	13.37			

Tablo 4 'te görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık, çözüme katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ
DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çözüme katılım alt boyutunda ($p=.040$) 1.sınıf ve 4.sınıf öğretmen adayları arasında farklılaştığı, diğer alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Yaş Değişkenine Göre Analizi

Tablo 5: *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	p
Kaygı	17-20	142	41,8451	5,19	,247	,781
	21-25	175	41,7429	5,04		
	26 ve üstü	14	40,7857	9,90		
	Genel	331	41,7462	5,36		
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	17-20	142	16,5986	3,19	,939	,392
	21-25	175	17,0400	2,81		
	26 ve üstü	14	17,2143	3,59		
	Genel	331	16,8580	3,01		
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	17-20	142	22,0000	3,12	,366	,694
	21-25	175	22,1600	2,95		
	26 ve üstü	14	22,7143	5,23		
	Genel	331	22,1148	3,14		
Çözüme Katılım	17-20	61	23,3803	5,46	,849	,429
	21-25	664	24,0914	4,58		
	26 ve üstü	135	24,2857	5,99		
	Genel	331	23,7946	5,03		
Genel	17-20	61	103,8239	13,56	,329	,720
	21-25	664	105,0343	12,41		
	26 ve üstü	135	105,0000	21,76		
	Genel	331	104,5136	13,37		

Tablo 5 'de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık,

çözümüne katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aile Ortalama Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Analizi

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Gelir Aralığı	N	\bar{X}	SS	F	p	Fark
Kaygı	1400 ve altı	116	41.12	6.98	4.384	.013	1401-3000/ 3001 ve üstü
	1401-3000	154	42.65	3.86			
	3001 ve üstü	61	40.63	4.77			
	Genel	331	41.74	5.36			
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	1400 ve altı	116	16.86	3.27	.186	.830	
	1401-3000	154	16.93	2.89			
	3001 ve üstü	61	16.65	2.86			
	Genel	331	16.85	3.01			
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	1400 ve altı	116	22.09	3.78	2.330	.099	
	1401-3000	154	22.41	2.51			
	3001 ve üstü	61	21.39	3.17			
	Genel	331	22.11	3.14			
Çözümüne Katılım	1400 ve altı	116	23.72	5.61	.115	.891	
	1401-3000	154	23.92	4.79			
	3001 ve üstü	61	23.59	4.52			
	Genel	331	23.79	5.03			
Genel	1400 ve altı	116	103.80	17.26	1.896	.152	
	1401-3000	154	105.93	10.39			
	3001 ve üstü	61	102.27	11.21			
	Genel	331	104.51	13.37			

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

Tablo 6 'da görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık, çözüme katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, kaygı alt boyutunda ($p=.013$) ailesinin geliri 1401-3000 arasında olan ile 3001 ve üstü arasında olan öğretmen adayları arasında farklılaştığı, diğer boyutlar ve genel ortalama açısından farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Gazete Okuma Durumu Değişkenine Göre Analizi

Tablo 7: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Gazete Okuma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Gazete Okuma Durumu	N	\bar{X}	S	t	p
Kaygı	Okuyor	83	42.33	4.98	1.160	.247
	Okumuyor	248	41.54	5.48		
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	Okuyor	83	16.89	3.29	.117	.907
	Okumuyor	248	16.84	2.92		
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	Okuyor	83	22.86	2.45	2.540	.012
	Okumuyor	248	21.86	3.30		
Çözüme Katılım	Okuyor	83	24.86	4.76	2.255	.025
	Okumuyor	248	23.43	5.08		
Genel	Okuyor	83	106.96	12.70	1.936	.054
	Okumuyor	248	103.69	13.51		

Tablo 7'de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık, çözüme katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların gazete okuma durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t -testi sonucunda, çevresel sorunlara duyarlılık ($p=.012$) ve çözüme katılım ($p=.025$) alt boyutlarında gazete okuyanların lehinde farklılaştığı, diğer boyutlar ve genel ortalama açısından farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların İnternet Kullanma Süresi Değişkenine Göre Analizi

Tablo 8: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların İnternet Kullanma Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	İnternet Kullanma Süresi	N	\bar{X}	SS	F	p
Kaygı	1-2 Saat	91	40.48	8.06	2.497	.060
	2-3 Saat	108	42.08	4.15		
	3-4 Saat	67	42.59	2.94		
	4 Saat Üstü	65	42.07	4.00		
	Genel	331	41.74	5.36		
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	1-2 Saat	91	16.86	3.34	.216	.886
	2-3 Saat	108	16.90	2.76		
	3-4 Saat	67	16.61	3.23		
	4 Saat Üstü	65	17.01	2.74		
	Genel	331	16.85	3.01		
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	1-2 Saat	91	21.56	4.49	1.698	.167
	2-3 Saat	108	22.08	2.70		
	3-4 Saat	67	22.50	1.91		
	4 Saat Üstü	65	22.53	2.41		
	Genel	331	22.11	3.14		
Çözümüne Katılım	1-2 Saat	91	24.25	5.28	.942	.420
	2-3 Saat	108	23.90	4.90		
	3-4 Saat	67	23.85	5.06		
	4 Saat Üstü	65	22.90	4.88		
	Genel	331	23.79	5.03		
Genel	1-2 Saat	91	103.16	19.27	.489	.690
	2-3 Saat	108	104.98	11.38		
	3-4 Saat	67	105.56	9.23		
	4 Saat Üstü	65	104.53	9.56		
	Genel	331	104.51	13.37		

Tablo 8 'de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık, çözüme katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ
DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

internet kullanma süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Televizyon Programı Tercih Değişkenine Göre Analizi

Tablo 9: *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunları Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Televizyon Programı Tercih Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

Boyutlar	Televizyon Programı Tercih	N	\bar{X}	SS	F	p
Kaygı	Dizi	121	42.00	4.25	.681	.605
	Haber	133	41.95	5.39		
	Tartışma-Açık Oturum	24	41.45	4.44		
	Belgesel	41	40.51	7.75		
	Diger (Sabah,Dini,magazin)	12	41.58	7.11		
	Genel	331	41.74	5.36		
Beşeri Sorunlara Duyarlılık	Dizi	121	16.64	2.74	.505	.732
	Haber	133	17.06	3.23		
	Tartışma-Açık Oturum	24	17.29	2.03		
	Belgesel	41	16.58	3.49		
	Diger (Sabah,Dini,magazin)	12	16.83	3.32		
	Genel	331	16.85	3.01		
Çevresel Sorunlara Duyarlılık	Dizi	121	22.16	2.53	.402	.807
	Haber	133	22.21	3.35		
	Tartışma-Açık Oturum	24	22.29	3.05		
	Belgesel	41	21.53	3.96		
	Diger (Sabah,Dini,magazin)	12	22.16	3.66		
	Genel	331	22.11	3.14		
Çözüme Katılım	Dizi	121	23.33	4.79	1.278	.278
	Haber	133	24.36	4.88		
	Tartışma-Açık Oturum	24	24.08	5.80		
	Belgesel	41	22.78	5.74		
	Diger (Sabah,Dini,magazin)	12	25.00	4.67		
	Genel	331	23,79	5,03		

Genel	Dizi	121	104,15	10,59	,816	,516
	Haber	133	105,58	13,65		
	Tartışma-Açık Oturum	24	105,12	12,26		
	Belgesel	41	101,41	18,81		
	Diger (Sabah,Dini,magazin)	12	105,58	15,80		
	Genel	331	104,51	13,37		

Tablo 9 'da görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği kaygı, beşeri sorunlara duyarlılık, çevresel sorunlara duyarlılık, çözüme katılım alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların internet kullanma süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının incelenmesiyle bir takım çarpıcı ve beklenen sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik en fazla katıldıkları üç madde, (1) “Dünyada kız çocuklarının şiddet görüyor olması beni üzüyor” (n=288), (2) “Ormanların azalması beni endişelendiriyor” (n=270) ve (3) “Çöpten topladıkları yiyeceklerle karınlarını doyuran insanların durumuna üzülüyorum” (n=269) şeklinde yer almıştır. Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik en az katıldıkları üç madde ise, (1) “Günümüz dünya sorunları konusunda düzenlenecek toplantı, seminer ve konferans gibi etkinliklere katılmaya özen gösteririm” (n=99), (2) “Hava kirliliğinin engellenmesi için çalışma yürüten sivil toplum kuruluşlarında görev almak isterim” (n=110) ve (3) “Alternatif enerji kaynaklarına geçilmesi için bir sivil toplum kuruluşuna üye olmak isterim” (n=115) olarak sıralanmıştır. Bu durum göstermektedir ki, Sosyal Bilgiler öğretmen adayları günümüz dünya sorunlarının farkında olmakla birlikte, bu sorunların tartışılmasına veya sorunların bertarafı için bir sivil toplum kuruluşunda çalışmaya katılım konusunda isteksizdirler. Bu durum öğretmen adaylarının sorunlarla mücadele ve sorunları çözüme konusunda nasıl eyleme geçileceği konusunda bilgi eksikliğinin göstergesidir. Alt boyutlara göre mean (ortalama) değerleri incelendiğinde en yüksek ortalama değer kaygı alt boyutunda (246,6 kişi kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir, % 74,5), en düşük ortalama değer ise çözüme katılım alt boyutunda (121,8

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş

kişi kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir, % 36,8) olduğu görülmektedir. Bu durum “çevresel sorunlara duyarlılık”ta 196,8 (% 59,4), “beşeri sorunlara duyarlılık”ta ise 173,2 kişi (% 52,3) olarak ortaya çıkmaktadır.

Alt boyutlar açısından değişkenlere bakıldığında ise sınıf değişkeninde 4. sınıf öğretmen adaylarının ortalamaları “çevresel sorunlara duyarlılık” hariç diğer alt boyutlarda ve genel ortalama 1., 2. ve 3. sınıflardan daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Diğer değişkenler açısından ise belirgin bir fark ortaya çıkmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının kaygı alt boyutunda son derece duyarlı oldukları fakat çözüme katılım açısından ise duyarsız oldukları söylenebilir.

Dünyanın geleceğini ilgilendiren sorunlara karşı duyarlılık ve bu sorunların çözümü insanlık için çok büyük önem arz etmektedir. Bu duyarlılık ve çözüme ortaklık aşamasında gerekli bilgi, beceri, tutum, kişisel ve toplumsal görev ile sorumluluklara sahip bir dünya vatan-dışı yetiştirmek amacıyla eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüz dünya sorunlarının her geçen gün giderek artması sebebiyle dünya sorunları eğitimi çok önemli hale gelmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilere yer verilmiştir:

1. Günümüz dünya sorunlarına yönelik bilgi, beceri ve tutum geliştirmenin dünya sorunlarına daha duyarlı ve çözüme katılımcı bireyler kazandıracağı göz önünde bulundurularak eğitime gereken önem verilmelidir.
2. Tüm insanlığı ilgilendiren dünya sorunları eğitiminin, Türkiye’de sadece birkaç bölüm/anabilim dalı düzeyinde verilmesi ile sınırlı kalmayıp tüm alanlarda verilmesi, bu doğrultuda güncel olaylar ve gelecek senaryoları hakkında öğrencilerde farkındalık uyandırmak ve sorumluluk yüklemek amaçlanmalıdır.
3. Dünya sorunları eğitimi, Türkiye’nin de yaşadığı güncel sorunlar göz önünde bulundurularak, öğretim programlarına dâhil edilmelidir.
4. Dünya sorunları eğitiminin bireylere birçok farkındalık kazandırması amacıyla projeler geliştirilmeli ve bu projeleri destekleyecek faaliyetler (kongreler, sempozyumlar, geziler...) düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirkaya, H. (2016). Günümüz Dünya Sorunlarına Genel Bir Bakış. Fatih Aydın (Ed.), *Günümüz Dünya Sorunları* içinde (s. 2-14). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kılıçoğlu, G., Karakuş, U. ve Öztürk, T. (2012). Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (4), 2209-2224.
- Özey, R. (2001). *Günümüz Dünya Sorunları*, İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Özgen, N. (2012). *Günümüz Dünya Sorunları*, Ankara: Eğiten Kitap.
- Özmen, F. (2015). *Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı Öğretmen Adaylarının Zihin Haritalarında Günümüz Dünya Sorunları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Öztaşkın, B. Ö. (2014). Barışa Yönelik Tutumlar ve Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3 (3), 25-39.
- Yazıcı, H. ve Arıbaş, K. (Ed.) (2011). *Günümüz Dünya Sorunları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazıcı, Ö. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutumları. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (6), 807-823.

SOSYAL BİLGİLER ÖÖRETMEN ADAYLARININ GÜNÖMÖZ
DÖNYA SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Görkem Avcı - Nevzat Gümüş